

Göteborg tobaksfritt — 2000

Lars Wernstedt

Gösta Carlson

Artikeln beskriver hur ett brett samarbete äger rum mellan olika förvaltningar i syfte att kraftigt nedbringa tobaksanvändandet bland göteborgarna. I första omgången har man koncentrerat sig på skolan och sjukvården.

Artikelförfattare är Gösta Carlson, tidigare informationschef för sjukvården i Göteborg och numera projektchef för förebyggande insatser inom sjukvården samt Lars Wernstedt, biträdande överläkare vid lungkliniken och projektledare för tobaksprojektet i Göteborgs kommun.

Tobakspreventivt arbete i Göteborgs kommun

Preventiv verksamhet — för många är det detsamma som försynt saklighet: välmenande, oförarglig. Ät tre äpplen om dagen, ta en promenad innan du lägger dej, och du slipper ställa dej i kö hos doktorn!

Utgångspunkten kan också vara en annan: kalla siffror som obarmhärtigt visar själen till ohälsa. Uppgifter som kan få politiker att höja rösten och tala om osaklighet och sensationsmakeri.

Så finns det en fråga som överträffar alla: tobaksfrågan. Den kan få känslostormar att rasa, den kan spräcka vänskap, dela folk i grupper.

I Göteborg har kommunledningen bestämt sig för att prioritera sex områden i sitt förebyggande arbete. En av dessa är tobaksfrågan.

Sjukvårdsstyrelsen har gått före alla andra genom att ta beslut om att det ska vara rökfritt inom sjukvården från årsskiftet.

Efter 1 januari måste rökaren gå ut eller uppsöka närmaste rökrum när hon/han vill ta sitt bloss.

Det är ett djärvt beslut. Det finns gott om rökare inom sjukvården. Hur många vet ingen, kanske är en

tredjedel av de 27000 anställda rökare. Av tradition har de fått röka på sina tjänsterum och på en del andra platser. På sina håll har röken vällt ut i omgivande utrymmen, in i vårdutrymmen, den har sugits upp i ventilationssystemet och i bästa fall hittat vägen ut i det fria.

Nu blir det stopp för allt detta.

För inte så få — kanske 10000 — innebär beslutet en stor förändring. Många upplever beslutet som förmynderi och intrång i den personliga friheten. Rökarna är givetvis inte ensamma om att kommentera beslutets konsekvenser. Ickerökarna andas in, ren luft, hoppas de.

Förhoppningsvis blir beslutet om rökfritt inom sjukvården till glädje för alla parter: patienter, rökare icke rökare.

Tobaksfritt 2000

Göteborg Tobaksfritt 2000 är målet för det primärpreventiva arbetet i Göteborgs kommun. Tobaksepidemin, som fick sitt uppsving under andra världskriget, nådde sin kulmen under 1960- och 70-talen. Skälen till att kommunen beslutat sig för att prioritera det preventiva arbete mot tobaken är så väl kända för alla som läser denna tidskrift att det är överflödigt att repetera dem. Om man jämförde skadeverkningarna från tobaksbruket med offren för tbc så skulle tobaken troligen hamna på topp.

TBC var en folksjukdom och den bekämpades med sociala insatser (goda bostäder, bättre hygien), vaccinationer och preventiva åtgärder av andra slag. De

.....
Sjukvårdsstyrelsen har beslutat om rökfritt inom sjukvården from 1 januari 1989
.....

.....
På samma sätt som tuberkulosen var en folksjukdom som bekämpades med sociala insatser så måste samhällsbeslut tas för att tobaksorsakade folksjukdomar skall minska
.....

som idag söker vård för lungåkommor är i stor utsträckning rökare... ungefär 80–90 procent av dem som vårdas på lungkliniken är rökare. Varje månad tillkommer nya fakta som styrker tobakens skadeverkningar på den mänskliga organismen.

I Göteborg är luften sämre än på många andra håll.

Det finns alltså åtskilliga starka skäl för kommunledningen i Göteborg att agera i folkhälsans namn.

Nyligen har kommunen också sökt sig ut utanför gränserna, bla genom att gå med i WHO:s Healthy Cities program. Genom samarbete mellan städer i Europa kan man dra nytta av varandras erfarenheter och på bred front gå till attack mot företeelser som äventyrar medborgarnas hälsa. Undertecknade har fått uppdraget att leda tobaksprojektet i Göteborg.

WHO har ställt upp flera tidsbegränsade mål. År 2000 är ett målsnöre för flera stora projekt.

Den strategi som vi har valt är väl förankrad. Vi har en referensgrupp som består av företrädare för olika myndigheter, företag, förvaltningshälsovården, idrottsrörelsen mfl. Vi har mao god förankring i den göteborgska verkligheten.

Vi har enats om att koncentrera oss på två områden i första omgången: skolorna och sjukvården. Kan man ge skolungdomen så god information att de aldrig börjar röka så är mycket vunnet för framtiden. Sjukvården har stort förtroende hos allmänheten. Där finns den kunskap vi refererar till när vi arbetar med preventiva hälsoaktiviteter.

Men — frågar sig alla — varför röker då så många av sjukvårdens personal? Är inte det ett bevis så gott som något på att tobaksforskarna överdriver? Och, frågar ickerökarna, varför är det tillåtet att röka på så många arbetsplatser inom sjukvården? Borde inte sjukvården gå före och visa vägen mot ett friskare samhälle genom att erbjuda arbetsplatser som tilltalar unga rökfria ungdomar, för sådana behövs i sjukvården. Borde inte sjukvården vårda sin egen trovärdighet? Sjukvårdsstyrelsen har givit svaret.

Vi ser sjukvårdsstyrelsens beslut som ett viktigt steg mot det mål som ställts upp för det preventiva arbetet i tobaksfrågan: GÖTEBORG TOBAKSFRITT 2000.